

M. Rubin og H. Westergaard: Ægteskabsstatistik
paa Grundlag af den sociale Lagdeling.

København 1890. 120 S. med Tabeller.

Anmeldt
af
Th. Sørensen.

Forf. fremsætte i Indledningen følgende Betragtning.
»En Belysning af Samfundsforholdene i deres Helhed yder ikke tilstrækkelig Fyldest, naar de Samfundsopgaver, som beskæftige Tiden, dreje sig om Midlerne til en Udligning af Klasseforskellen eller om en Afbøden af de Onder, hvorunder de uheldigst stillede Klasser lide. Under saadanne Omstændigheder bør Statistiken lægge Vægt paa at give Besked om de faktiske Forskelligheder mellem Klasserne«. Specialundersøgelser maa med andre Ord træde til, ved Siden af de mere almene Undersøgelser. R. og W. have derfor ved denne Lejlighed sat sig som Formaal, at give en Fremstilling af Ægteskabshyppigheden, Ægteskabsfrugtbarheden, og Afkommets Dødelighed i de forskellige Samfundslag.

Den ovenfor citerede Betragtning er utvivlsomt rigtig. Det kan derfor ogsaa anbefales enhver, der

interesserer sig for de sociale Spørgsmaal, at skænke det her foreliggende Arbejde den tilbørlige Opmærksomhed. Saa meget mere, som det paa mange Punkter giver Indblik i Forhold, der ikke tidligere have været belyste hverken i Udlandet eller her hjemme.

Det til Grund for Undersøgelsen liggende Materiale stammer fra forskellige Kilder. For Københavns Vedkommende er det hentet fra Folketællingslisterne for 1880 (og 1885), samt fra Udskrifter af Københavns Kirkebøger for Femaaret 1878—82*). For Landdistrikternes Vedkommende er det hentet fra Udskrifter af fynske Kirkebøger ligeledes for Femaaret 1878—82, i Forbindelse med de fynske Folketællingslister for 1880. Hertil kommer Oplysninger, indsamlede af Sognepræster paa forskellige Steder i Landet, og vedrørende Æmner, der staa i Berøring med Ægteskabsforholdene og med Børneavlen.

Den Del af Befolkningen, som Forf. saaledes have haft under Observation, er overalt — baade i By og paa Land — delt i Grupper efter den sociale Stilling. For den fynske Landbefolknings Vedkommende var dog denne Gruppering allerede tidligere foretagen af Forf. i Anledning af deres Undersøgelse om Landbefolkningens Dødelighed, udkommen for nogle Aar siden.

At Materialet overfor den stillede Opgave kan have sine Mangler — dels hidrørende fra de talrige Ind-

*) Ved den af Kommunens statistiske Kontor foranstaltede Folketælling for 1880 indførte nemlig Rubin paa Tællingslisterne nogle Særrubriker, som angik Befolkningens Familieforhold. Der søgtes — for sidste Ægteskabs Vedkommende — Oplysning om: hvilket Aar Ægteskabet var indgaaet, Antallet af levende Børn i Ægteskabet, samt Antallet af døde Børn (dødfødte indbefattede).

delinger, som det er anset for hensigtsmæssigt eller nødvendigt at foretage, dels hidrørende fra Befolkningens Bevægelser 3: Vandringer fra Land til By (og omvendt) samt fra en Samfundsgruppe til en anden —, indrømme Forf. selv. Men paa den anden Side har man i deres Navne en Garanti for, at der er gjort, hvad der kunde gøres, for at sikre sig mod at tillægge tvivlsomme Resultater nogen Betydning*).

Af Hensyn til de af Tidsskriftets Læsere, som maaske ikke finde Lejlighed til selv at gøre sig bekendt med Bogen, kunde Anmelderen fristes til at gengive alle de ny Resultater, som Forf. have bragt for Lyset. Jeg maa imidlertid nøjes med at fremdrage de væsenligste, og vil endda komme til at udbede mig mere Plads, end der som Regel indrømmes en Anmeldelse.

Som forberedende Skridt er det undersøgt, hvorledes Ægteskaber af forskellig Varighed (under 5 Aar, 5—9 Aar osv.) fordele sig paa de forskellige Samfundsgrupper. Det viser sig herved i København, at jo længere Ægteskabsvarighed man har at gøre med, desto mere voxer de Velstilledes forholdsvise Andel af det paagældende Antal Ægteskaber, og desto mere aftager altsaa de Ubemidlede Andel. Skønt de ovenfor nævnte Vandringer muligvis spille en Rolle i saa Henseende, mene Forf. dog, at Aarsagen til denne Forskydning af Tallene først og fremmest maa søges i, at de Velstilledes Ægteskaber i Virkeligheden vare længere end de Ubemidlede. Forøvrig var man vel paa Forhaand berettiget til at vente dette Resultat, eftersom Anmelderen har paa-

*) Oplysningerne referere sig gennemgaaende til sidste Ægteskab, forsaavidt Vedk. har været gift flere Gange.

vist, at Dødeligheden i København er større hos de Ubemidlede end hos de Velstillede gennem alle Aldersklasser over 20 Aars Alderen (jfr. »De økonomiske Forholds og Beskæftigelsens Indflydelse paa Dødeligheden«).

Med Hensyn til den gennemsnitlige Alder ved Ægteskabets Stiftelse (den gennemsnitlige Vielsesalder) faar man følgende betydningsfulde Oplysninger fra København. Vielsesalderen for Ungkarle er i den mest velstillede Samfundsgruppe gennemsnitlig 32.₂ Aar, aftager jevnt fra Gruppe til Gruppe, og naar sit Minimum i den egenlige Arbejderklasse med 27.₅ Aar. I sidst nævnte Gruppe indtræde altsaa Ungkarle, gennemsnitlig set, henved 5 Aar tidligere i Ægteskab end i først nævnte Gruppe. Skalaen ser saaledes ud:

		Den gennemsnitlige Vielses- alder for Ungkarle:
Gruppe I.	Embedsmænd, Grosserere, Fabrikanter, Sagførere, Læger og lignende	32. ₂ Aar
-- II.	Mindre Haandværkere og Industri-drivende, Detailhandlere. Værts-husholdere, Skibsførere o. l.	31. ₂ —
-- III.	Lærere, Kontorister, Handelsmed-hjælpere, Assistenten i off. Kon-torer o. l.	29. ₇ —
-- IV.	Underordnede Funktionærer, Bude, Opvartere, Tyende o. l.	28. ₀ —
-- V.	Haandværksvd., Fabrikarb., Ar-bejdsmand, Daglejere o. l.	27. ₅ —

For Pigernes Vedkommende er der derimod i København kun en ringe Forskel paa den gennemsnitlige Vielsesalder (c. 1 Aar), hvortil kommer, at Maximum og Minimum ikke falder paa de samme Grupper som

for Ungkarlenes Vedkommende. Pigernes Gruppering efter Erhvervsforhold kunde dog kun ske paa den Maade, at de gennemgaaende henførtes til den Gruppe, hvorunder Brudgommen indordnedes.

Hvorledes stiller det paagældende Forhold sig nu i Fyns Landdistrikter? Tilsyneladende svarer Resultatet ikke til det i Hovedstaden fundne. Paa Landet er det nemlig ikke den mest velstillede Samfundsgruppe, der indtræder senest i Ægteskab, men derimod den jordbesiddende Bondestand. Dette vil fremgaa af Oversigten:

		Den gennemsnitlige Vielses- alder for Ungkarle:
Gruppe I.	Embedsmænd, Godsejere, Kapital- ister og lignende	31., Aar
— II.	Handlende, Haandværkere, Sø- mænd o. l.	29., —
— III.	Skolelærere, Bestillingsmænd o. l.	30., —
— IV.	Gaardmænd	32., —
— V.	Husmænd med Jord	33., —
— VI.	Husmænd uden Jord, Indsiddere, Daglejere o. l.	30., —
— VII.	Tyende m. fl.	28., —

Forf., hvem den høje Vielsesalder hos den jordbesiddende Bondestand (Gr. IV og V) er forekommen paafaldende, henviser til, at »Bondestanden formentlig har en Tilbøjlighed til at vente med at gifte sig, indtil den har faaet sin Jord i Hænde, hvoraf den skal leve«. Men ved Siden heraf fremhæve de Muligheden af, at Vandringerne kunne have indvirket forstyrrende, idet en Del af dem, der senere komme i Besiddelse af Jord, kunde have giftet sig som Tyende. Tallene for Gr. IV og V maatte saaledes maaske befrygtes at være mere eller mindre misvisende. Denne Frygt turde

imidlertid være ubegrundet, forsaavidt da Talen er om en væsenlig Misvisning. I alt Fald paa de Egne af Landet, hvor jeg er kendt, vil den af Sønnerne, hvem Forældrene agte at overdrage Gaarden, yderst sjældent ses at gifte sig, førend Forældrene gaa paa Aftægt. Indenfor Husmandsklassen med Jord gælder det samme, særlig naar Arealet er nogenlunde tilstrækkeligt til at føde en Familie. For den jordbesiddende Bondestands Vedkommende falder saaledes Resultatet vistnok paa det nærmeste sammen med Virkeligheden, og kan have sin naturlige Forklaring i Aftægtsforholdet. Vordende Gaardmænd og Husmænd med Jord ville, paa Grund af at de afvente det nævnte Forholds Indtræden, være henviste til at gifte sig sent, og Husmænd med Jord maaske virkelig senest af de to (jfr. Oversigten), eftersom de økonomiske Vilkaar sjældent tilstede at gaa paa Aftægt saa tidlig indenfor denne Gruppe som indenfor hin*). Derimod skal jeg ikke udtale mig om, hvorvidt Vandringerne for endel kunne være Aarsag til, at Gr. VI har en højere Vielsesalder end Gr. VII.

Som Støtte for deres Tvivl pege Forf. hen paa, at deres tidligere Undersøgelse af Landbefolkningens Dødelighed har vist dem, hvoledes Tyendeklassen (Gr. VII) i Aarenes Løb udtyndes meget stærkt ved Overgang til andre Samfundsklasser. Det er nu ganske vist rigtigt, at de vordende Medlemmer af Gr. IV, V og VI som Regel begynde deres Bane med at være Tyende

*) Paa lignende Maade stiller det sig, dersom Gaarden eller Huset m. J. overlades til en Datter. Da gifter denne sig i Almindelighed heller ikke, før Forældrene gaa paa Aftægt. Dette kan have bidraget til, at ligeledes for Pigernes Vedk. er den gennemsnitlige Vielsesalder højest i Gr. V (Husmænd m. J.).

(ude eller hjemme). Men de forlade i Almindelighed denne Stilling forinden deres Giftermaal. Vandringerne efter Brylluppet — og det er jo disse, hvorpaa det her kommer an — reducere sig til at foregaa mellem Gr. VI og VII, forsaavidt man da tænker paa Vandringer af et saadant Omfang, at de skulde kunne udøve nogen kendelig Indflydelse paa Resultatet.

Tages der altsaa Hensyn til, at paa Landet turde Aftægtsforholdet skyde sig ind som et Aarsagsmoment ved Siden af den sociale Stilling, bør efter mit Skøn Gr. IV og V holdes ude for sig. Slaar man dernæst Gr. VI og VII sammen, i Betragtning af at deres økonomiske Vilkaar ere omtrent ens, kommer Skalaen i god Overensstemmelse med den for København fundne. Begge Steder viser sig da, at Ungkarle indgaa desto tidligere i Ægteskab, jo tarveligere deres Fremtidsudsigter ere. Det omvendte af hvad der vilde finde Sted, dersom Forsynlighed gennemgaaende var raadende.

Som Supplement til Oplysningerne om den gennemsnitlige Vielsesalder har det sin Interesse at se, hvor mange Procent af de viede Ungkarle der i de forskellige Samfundsgrupper har giftet sig f. Ex. inden det 30te Aar. Det paavises for Københavns Vedkommende, at medens i den mest velstillede Samfundsgruppe næppe Halvdelen af viede Ungkarle (48 pCt.) har indgaaet Ægteskab, inden de ere blevne 30 Aar gamle, gælder dette i Arbejderklassen om c. $\frac{4}{5}$ (78 pCt.). I de fynske Landdistrikter har kun c. $\frac{2}{5}$ af viede Ungkarle blandt Gaardmænd og Husmænd med Jord giftet sig inden det 30te Aar (resp. 43 pCt. og 40 pCt.), medens dette i Tyendeklassen gælder om over $\frac{2}{3}$ (68 pCt.).

Hvad angaar Vielseshyppigheden, skal frem-

drages følgende. I de yngre Aar synes Vielseshyppigheden i København at være størst blandt »Smaaborgere« (Gr. II), derefter kommer Arbejderklassen (Gr. V), saa Gr. IV, Gr. I og sidst Gr. III. Af Mænd i Aldersklassen 25—29 Aar var saaledes 37 pCt. ugift i Gr. II, 47 pCt. i Gr. V, 67 pCt. i Gr. IV, 72 pCt. i Gr. I og 78 pCt. i Gr. III. Dog maa advares mod at betragte disse Tal som et nøjagtigt Udtryk for Forholdet, idet Vandringerne mulig kunne have indvirket ikke saa lidt forstyrrende. Ad anden Vej udfinde Forf., at blandt ugifte mandlige Arbejdere under 25 Aars Alderen synes i København aarlig c. 5 pCt. at gifte sig, i de øvrige Grupper under et derimod kun 2 à 3 pCt. Men blandt disse sidste synes Smaaborgerne endog at staa over Arbejderne i Vielseshyppighed for denne Alders Vedkommende, hvorimod der f. Ex. i Gr. I næsten ingen Vielser forefalder inden 25 Aars Alderen. Gaar man nu til de følgende Aldersklasser, viser det sig, at Arbejderne ikke længere have nogen abnorm stor Vielseshyppighed. »Det er, som om man kunde tænke sig, at Giftermaalslysten hos dem rasede ud i de første giftefærdige Aar. Den Del af Arbejderklassen, der derefter er tilbage som ugift, har ikke større Hastværk med at blive gift end de øvrige Grupper«.

For Landdistrikternes Vedkommende referere Oplysningerne om Vielseshyppigheden sig kun til to af de fynske Herreder (Skam og Gudme Herred). Herefter at dømme, synes den hos Gaardmandsklassen at være en hel Del lavere end hos den øvrige Befolkning, hvorimod Husmænd u. J. (samt Indsiddere og Daglejere) synes at have en betydelig Vielseshyppighed, hvilket ligeledes gælder om Husmænd m. J., omend i noget

mindre Grad. Hos Tyendeklassen fremtræder den som lavere end hos den øvrige Befolkning, hvad der dog efter Forf.s Mening kan hænge sammen med Mangler ved Materialet (Vandringer). Mig skulde det imidlertid ikke forbavse, om det for denne Klasse fundne svarede til Virkeligheden, thi gift Tyende synes paa Landet ikke at høre til de almindelige Fænomener, selv ikke i de ældre Aldersklasser, naar undtages Avlskarle og Røgttere.

Vi komme nu til Spørgsmaalet om Ægteskabsfrugtbarheden i de forskellige Samfundsgrupper, et vigtigt Punkt, hvortil man hidtil fuldstændig har savnet Kendskab. Destoværre er det dog kun for Københavns Vedkommende, at Materialet har været skikket til at besvare Spørgsmaalet.

Fra summariske Oplysninger om det gennemsnitlige Antal Børn i hver af Grupperne kan der, som det udførlig paavises, ikke hentes fyldestgørende Vejledning med Hensyn til Forholdet mellem Produktiviteten i de respektive Grupper. Ved at nøjes med at give hine Tal, risikerer man nemlig, at den — efter de sociale Lag — forskellige Vielsesalder og forskellige Ægteskabsvarighed (jfr. det foregaaende) kommer til at indvirke forstyrrende paa Udslaget af Produktiviteten. For at faa denne sidste frem i sin Renhed, maa de to førstnævnte Momenter elimineres. Dette have nu Forf. gjort.

I København viser da Gr. III (*Bourgeoisiet paa de knappe Gager*) gennemsnitlig den mindste Børneproduktion, medens Arbejderklassen har den største. Forskellen mellem Minimum og Maximum er en Femte-

del, hvilket vil ses af næste Oversigt, hvor Børneantallet i Gr. III er sat som Enhed.

Gr. III.....	1,00
Gr. I, II og IV.....	1,15
Gr. V.....	1,20

Det kan tilføjes, at Skalaen er stigende fra 3die gennem 4de, 2den og 1ste Gruppe til 5te.

Lad mig dog endnu citere en anden Oversigt, der maaske for nogle Læsere vil være mere instruktiv. I Ægteskaber med en Varighed af 15 Aar og derover, hvor altsaa Børneproduktionen som Regel er ophørt eller nærmer sig sin Afslutning, fandtes:

	Gr. III.	Gr I,II og IV.	Gr. V.
Ingen Børn	15 pCt.	13 pCt.	11 pCt.
1-4 Børn	46 —	41 —	36 —
5 Børn og derover.....	39 —	46 —	53 —

Om Dødeligheden blandt Afkommet (dødfødte indbefattede) gælder det ligesom om Ægteskabsfrugtbarheden, at Materialet kun var skikket til at oplyse den for Københavns Vedkommende. Her fremkom da følgende Kvotienter i de forskellige Samfundsgrupper:

Gr. I	24,5 pCt.
- II	30,9 —
- III	27,0 —
- IV.....	29,8 —
- V	31,5 —

Skalaen er stigende fra 1ste gennem 3die, 4de og 2den Gr. til 5te. For Københavns Vedkommende skulde herefter Afkommets Dødelighed være i Arbejderklassen mellem $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{3}$ større end i den mest velstillede Samfundsgruppe.

Det maa maaske være Anmelderen tilladt at indskyde en sammenlignende Bemærkning. Resultatet viser sig at være i Overensstemmelse med den Forskel paa Børnedødeligheden i de forskellige Samfundslag, som jeg ad anden Vej — paa Grundlag af Fødsler og Dødsfald — fandt for en begrænset Del af Hovedstaden; hos mig var Talen dog kun om Dødsfald inden det fyldte 5te Aar. For den nævnte Alders Vedkommende fandt jeg nemlig paa Kristianshavn (Tidsrummet 1850—79), at Dødeligheden i Arbejderklassen var $\frac{1}{4}$ større end i den mest velstillede Samfundsgruppe*).

Vi vende efter denne lille Digression tilbage til den foreliggende Undersøgelse. Eftersom Dødeligheden blandt Afkommet maa paa Forhaand ventes at vise sig større, jo længere Børnene have været udsatte for Døden — o: jo længere Ægteskabsvarighed man har haft at gøre med — og eftersom den af fysiologiske Grunde mulig kunde staa i en vis Relation til Forældrenes Vielsesalder, er det forsigtigst at eliminere den mellem Grupperne fundne Forskel i Ægteskabsvarighed og Vielsesalder. Sker dette, vedbliver Skalaen at være stigende fra første gennem 3die, 4de og 2den Gr. til 5te, men Forskellen mellem Dødeligheden i 1ste og 5te Gruppe er nu over $\frac{1}{3}$.

Undersøgelsens smukkeste Resultat paa Dødelighedens Omraade turde imidlertid være Paavisningen af det Forhold, hvori Afkommets Dødelighed staar til Ægteskabsfrugtbarheden (Børneantallet). Tages alle

*) „Børnedødeligheden osv. i Danmark“. Forf.s Gr. I og V svare paa det nærmeste til min Gr. I og III, medens deres Gr. II, III og IV svare til min Gr. II.

Grupper under et, finder man f. Ex. for Ægteskaber med en Varighed af 10—14 Aar:

I Ægteskaber med	døde af Afkommet
1—4 Børn	22.6 pCt.
5—8 —	30.2 —
9—12 —	49.5 —

Altsaa Afkommets Dødelighed og Ægteskabsfrugtbarheden staa i intim Forbindelse med hinanden, idet hin stiger progressivt, efterhaanden som Børneantallet tiltager. »Hvor der strøs med Liv, strøs der endnu mere med Død«.

Den nævnte intime Forbindelse fremtræder ogsaa tydelig udtalt indenfor hver af Samfundsgrupperne, særlig naar man, som ovenfor, nøjes med at sondre Børnene i tre Afdelinger efter deres Antal. Dette gælder endog om den Gruppe, der lever under de bedste økonomiske Vilkaar, hvad der kan gøres klart ved et Uddrag af den paagældende Tabel:

I Ægteskaber (10-14 Aars

Varighed) med	Gr. I.	Gr. V.
1—4 Børn døde af Afkommet	10.0 pCt.	22.8 pCt.
5—8 Børn —	25.3 —	31.3 —
9 Børn og derover —	28.4 —	52.3 —

Overalt møde vi de skæbnesvangre Følger af en stor Ægteskabsfrugtbarhed. Efter Forf.s Mening skulde Forklaringen udelukkende ligge i, »at under lige økonomiske Vilkaar giver den større Børneskare ringere Evne til at byde hvert enkelt Barn heldige Livsbetingelser, end et mindre Antal Børn vilde gøre«. Det er dog et stort Spørgsmaal, om ikke ogsaa

fysiologiske Forhold spille en Rolle i saa Henseende, hvad jeg imidlertid ikke her skal komme nærmere ind paa.

Navnlig naar mange Børn følge hurtig paa hinanden, er Dødeligheden særlig stor. Derfor finder man, at i Ægteskaber med en Varighed af under 5 Aar, hvor der er kommen 4 Børn eller derover til Verden, er Dødeligheden blandt Afkommet større end i Ægteskaber med en Varighed af over 25 Aar, hvor der er kommet et lignende Børneantal til Verden. Og det uagtet Børnene i sidste Tilfælde have været udsatte for Døden en langt længere Tid, og der følgelig blandt dem maatte paa Forhaand ventes en større Dødelighed end blandt hine. Det er dog kun for Gr. V.s Vedkommende, at dette Forhold er undersøgt.

Til Slutning skal omtales Oplysningerne vedrørende et i moral-statistisk Henseende instruktivt Punkt, nemlig Børneavlen før Ægteskabet. Materialet hertil omfatter alene Landdistrikterne, er uddraget af Kirkebøgerne, og indhentet fra 50 Sogne rundt om i Landet. Om de til Gaardmænd, Husmænd med Jord, og Husmænd uden Jord (samt Indsiddere og Daglejere) viede Kvinder (ikke Enker) oplyses det, hvor mange Procent af dem, der havde Barn før Ægteskabet, eller fødte saa tidlig i Ægteskabet, at Barnet maatte være avlet før Vielsen. Naar den normale Grænse for Fostrets Udviklingstid ansættes til 9 Maaneder, faas som Resultat, at c. Halvdelen af Ægteskaberne (48 pCt.) blev stiftet, efterat Bruden var besvangret. Føjes hertil de Brude, som indgik i Ægteskab, efterat have født uægte Barn, finde vi, at

ved c. $\frac{2}{3}$ (64 pCt.) af Vielserne i de nævnte Samfundsgrupper havde Bruden født som ugift eller var besvangret ved Vielsen*).

Bemærkes maa dog, at der i den paagældende Retning er en væsenlig Forskel mellem Grupperne. Anmelderen har nemlig af Materialet beregnet, at besvangrede Brude forekom omtrent $\frac{1}{3}$ hyppigere ved Ægteskaber, indgaaede af Husmænd u. J. (samt Indsiddere og Daglejere), end ved Ægteskaber, indgaaede af Gaardmænd og Husmænd m. J. Mellem de to sidste Kategorier var der ikke synderlig Forskel paa Hyppigheden.

Det er ovenfor blevet berørt, at en Del af de viede Kvinder havde uægte Børn før Ægteskabet. Disse Brudes Antal udgjorde $\frac{1}{6}$ af samtlige indenfor de nævnte Grupper viede Kvinder, og Antallet af deres uægte Børn udgjorde over $\frac{2}{3}$ (43 pCt.) af det hele Antal uægte Børn, der var født i vedk. Sogne. I Henhold hertil — og under Hensyntagen til forskellige Omstændigheder, som imidlertid kan forbigaaes — skønne da Forf., at for mindst Halvdelen af de uægte fødte Børn skulde der i Landdistrikterne være en betydelig Chance for, at de indbringes i Ægteskab. Anmelderen er paa Grundlag af sine egne Undersøgelser kommen til det — for hele Danmark formentlig gældende — Skøn, at omkring $\frac{1}{3}$ af de uægte fødte Børn skulde kunne antages at blive dels umiddelbart legitimerede ved Moderens paafølgende Ægteskab med Barnefaderen, dels adopterede ved

*) Der er fraregnet baade de barnløse og de i omspurgte Retning uoplyste Ægteskaber.

hendes Ægteskab med en anden end Barnefaderen* 1.
De to Skøn lade sig meget vel forene. I Land-
distrikterne forefalder der nemlig, i alt Fald efter
mine Undersøgelser at dømme, forholdsvis langt flere
umiddelbare Legitimationer end i Byerne og særlig i
København.

*) Jfr. Hospitalstidende for 1889 Nr. 23.